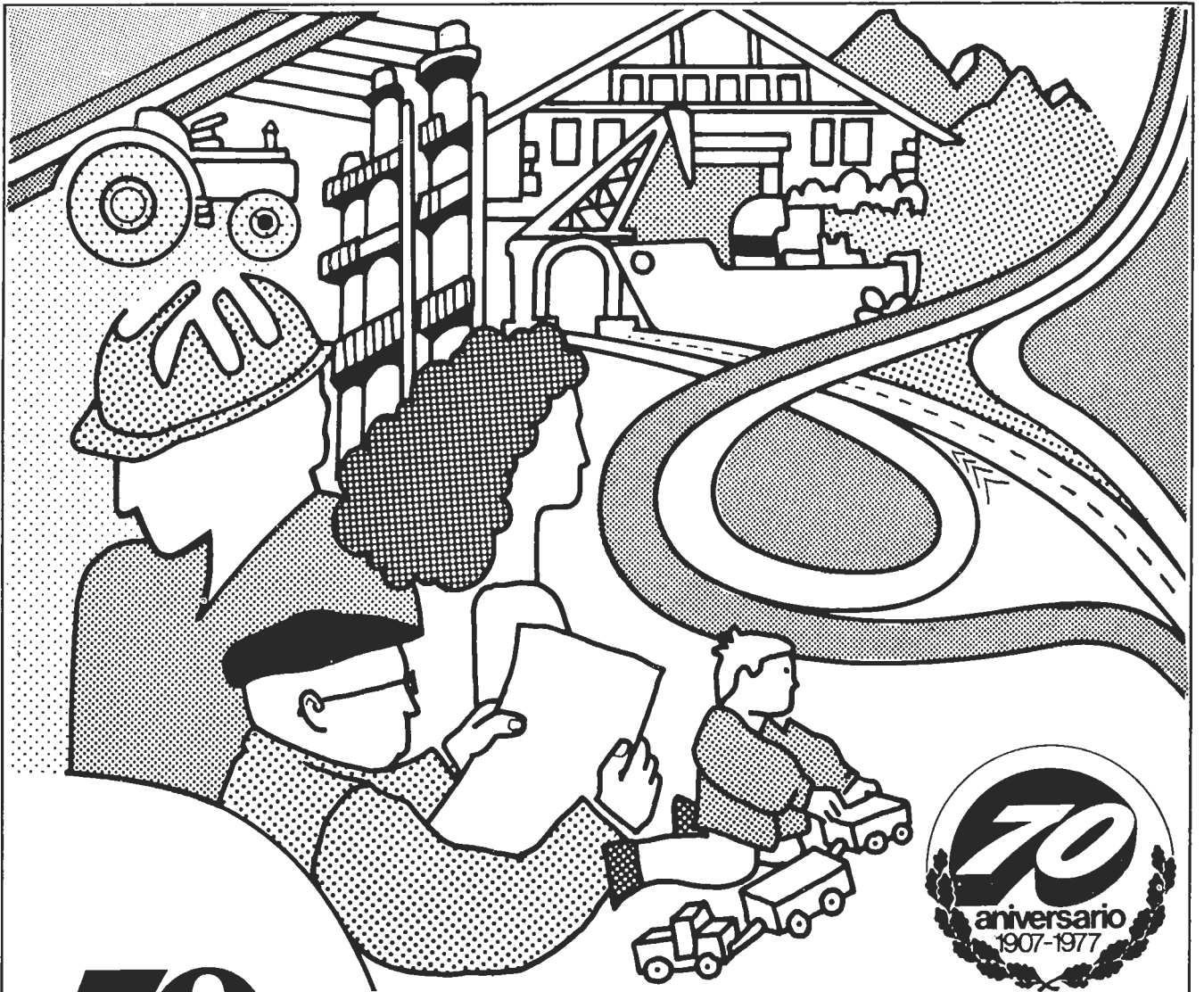

ZARR

**BIZKAITARRAI
BIZKAIERAZ
15 n. ZENBAKIA
ZEMENDIA
-1978-**

**II JON PAUL
AITA SANTU BARRIE
BIDE BARRIAK?**

70 urte Bizkaiari laguntzen

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL DE BILBAO

ONDO ERANTZUTEN DAU

ELEIZEARI BEGIRA

NORKIEN ARAZOA

Elizearen barruan norkiak, notiñak, ba dauke garrantzia. Eleiz-arduradunen artean esan gura dogu batez be.

Aita Santuak eta Gotzaiñak Eleizeari bideak agertzen eta argitzen dautsoez eta ez da bardin izaten bata naiz beste izan. Ez. XII Pio eta XXIII Jon ez ziran bardiñak eta Aita Santuaren aldakuntzeak asko aldatu eban Eleiza osoaren jokabidea. Antzera esan al izango dogu urte gitxi barru. VI Paul eta Jon Paul biak ez zirala izan bardiñak eta argitasun barriak izan zirala Eleizearen aurrerabidean.

AITA SANTUA

Ainbat urtean VI Paul'egaz bizi izan ondoren, bat-batean zelako aldakuntzak sortu jakuzan, gizonen aldakuntzak gitxienez!

Aita Santu kezkatu ta samindu baten ondoren, bere barruko poza barrez agertzen eban Aita Santua, baiña aldi labur baterako baiño ez, zori txarrez.

Zelako garrantzia izan dauan barreak! Gauza txikia da, baiña gaurko munduak aunditzat artu dau.

Eta orain II Jon Paul etorri jaku: Fede sakona ta sendoa dauken lurraldeetatik ain zuzen be. Eta poztasuna munduarentzat agertzeko eran au be.

Aldi garratzak igaro ondoren, poztasunaren aizeak joko ete dau ba munduan? Ba dago bear-izana. Munduan, baiña geien gure artean, poza artzeko bakea eskuratuko ba'gendu!

GOTZAIÑAK

Ain nabarmenak ez ba'dira be, antzeko arazoak daukaguz gure gotzaiñen artean.

Bilbo'ko Añoberos jaunak bere ardurai agur egin dautse. Eta zergaitik eskerrak emon daukagu, gotzain apal eta adoretzu oneri. Beronek agertu ditu inork baiño argitsuago Euskalerraren eskubideak, XXIII Jon'ek esan zituan berbak eta gero Eleiz-Batzar Nagusian onartuak kontuan dirala.

Izan zituan orretarako laguntzailleak, baiña berak argi egin eban, egin bear zanean.

Gazteiz'ko Ballabriga jaunak ba egin eban bere agurra.

Eta, diñoenez, laster entzungo dogu Donosti'ko Argia jaunarena be.

Ori orrelan dala, iru goterki geratzen jakuz artzain-billa, laguntzaille bi, Setien eta Uriarte jaunak be or begien aurean daukaguzela, biak oso egokiak bertan geratzeko.

Zer egingo eta dau Eleizeak une onetan? Arduragarria da gutzat.

EUSKAL-GOTZAINDIA

Gure ikuspegitik gauzak ikusita, oraintxe dala, esan lei, Gotzaindi euskalduna edo gotzain euskaldunen «Konferentzia» sortzeko sasoi egokia.

Gaiñera, Iruñan be Gotzain euskalduna daukagu, Zirarda jauna. Emen izan zan, aldi baten gure artean, aldi larri ta estu baten. Ez eban dana ondo egin, baiña gizon bakoitzak ditu bere neurriak, audartasunean, sakontasunean, argitasunean...

Izango al da ueña, Euskal-Gotzaindia sortzeko. Naparroa be, politika-aldean arazopean daukagu, eta Iparraldea urrin baiña Erria alkartzeko Eleizearen jokabidea argitasuna izaten da.

Erosotasunak iruntsiko gaitu!

GUZTIOK EZIGAI

«Eziketa» itza erabiltzean, aurreko idazlanetan esaten genduanek, gizarte osoa kontuan artu bearra dogu: ez dira umeak bakarrik ezi bear, danok gara ezigai, il arte.

Bizitzaren lege bategaitik, adiñekoak txikien ezitzaille bihurtzen gara, baiña onek ez dau esan nai beste neurri batean geu be ezigai ez garanik.

Gizerteak, urteak zear, aldakuntza aundiak ditu.

Aldakuntza orrean sortzaille garan neurrian gara ezigai be, bizitza eta egoera barri baterako gertu bear gara eta.

* * *

EUSKALERRIAN

Beraz, gure eziketak ba dau Euskalerriaz zerikusirik.

Ezin ditugu banandu.

Eta geiago: batu bearra dogu.

Eziketa bat, teoriak gaiñera, ekintza be ba da.

Teoriazko elburuak jartzen ditugu, baiña gure ekintzak sarritan eguneroko bizitzari lotuta dagoz.

Ezin ditugu euskaldun elburu batzuk jarri, eta Euskalerriaz aitzu.

Ideak eta asmoak onak dira, baiña leenengo bizitzari lotuta.

Biarko bideak gaurkoari erantzunda egingo ditugu.

* * *

ARAZOAK

Gaurko euskal gizartea aitatzen dogunean, geienbaten gure Erriaren egoera naiko illun ikusten dogu: ekonomia indargetua, askatasun eza, autonomia urruna, sindikalgintza atzeratua, erdal komunikabideak nagusi, euskeraren arazo gorria, siñismen galtzea, telebizio eza, eta abar.

* * *

ITZAK ITZ?

Zelan konpondu guzti au?

Itaun onek erantzun asko izaten ditu.

Sarritan, zoritxarrez, oso teorikoak.

Ez dakit gure itzak aintziña euken indarra galdu ez dauan.

Non da gaur **euskaldunen itza?**

Itza eta ekintza gure aurrekoengan bat ziran. Guban orrela danik ez dirudi. Gure itzak geienetan gitxi balio dau. Itzak itz, eta ekintza orduan, gure jokabidea «erosotasuna» da.

* * *

IZERDIA

Txarra al da erosotasuna?

Ez, ez.

Erosotasunaren aldekoa naz.

Lana ez jat bat be atsegin.

Baiña... gure Erriaren egoera illunean, ba ete dago lana baiño beste biderik?

Erosotasuna berez ez dogu txarra: gaurko gizartearen elburua dogu.

Obeto litzakigu gure elburu danak eroso lortu.

Baiña ona emen eziñeko gauza bat: aalegin barik ezin berbiztu ez ekonomiatik, ez izkuntzarik, ez besterik.

* * *

NOK SARTU?

Erosotasuna dogu, ba, gaur eguncan nire usteko euskaldunen uts berezi bat.

Mingain azkarra dogu danok, baiña gure ekintzak laburrak dira.

Eta onelakoak garanean, pentsatu dagigun zelangoak izango diran gure ostekoak.

Or dago gure erosotasun edo erosokeriaren beste ondorio bat: nork sartu gure gazte eta umei Euskalerrria aundi egiteko lana baiño beste biderik ez doguna, bide ortatik gu geu ikusten ez bagaitue?

* * *

EREDU BI

Onetan ba ditugu erri eredu bi: Alemania eta Israel.

Munduan ez dogu Alemania baiño erri lurperatuagorik izan.

Guda Orokor biak galdu ebazan, auts eginda gelditu zan eta gaur, ostera...

Israel be era bardiñean ikusten dogu: gizaldietan eta gizaldietan atzerriratua, munduan zear bere semeak bananduta, eta gaur...

Bai batak eta bai besteak, lanari esker, izerdiari esker, erri nortasuna eta bizibideak lortu dabez.

Jarraituko ete dogu euskaldunok, guk eta gure semeok, bide bardiñetatik?

LEGARRETA'tar Josu'k

PIZTIEN BURRUKEA

KAKARRALDOA

Kakarraldo bat ebillan bein bedar-solo baten eta zaldi aundi bat agertu jakon, bat-batean irrintzika.

Kakarraldoa oso-osoan bildurtu zan eta estuaren estuaz bedar-arte baten ezkutau zan, zaldiak ikusi baiña lenago.

Zaldiak ez eban ikusi baiña bere anka aundiakaz bedar eta guzti zapaldu eban.

Laster entzun zan an inguruan kakarraldoaren oiua bedartzatik eta larritasun aundiaz: Ai! Ai! Ai!

Zaldiak ez eukan kakarraldoaren ardura aundirik. Bizi ta indartsu egiten eban bere irrintzia, baiña kakarraldoaren aieneari ez eutsan jaramonik egiten.

—Ai! Ai! Ai!, esaten eban kakarraldoak bein eta barriro. Kendu egizu zure anka zar ori nire ganetik ementxe il bear nozu ta.

Baiña zaldiak ez eban kendu gura bere anka zar ori ezergaitik be.

* * *

KAKARRALDOAREN ASARREA

Asarre bizian jarri zan azkenean kakarraldoa eta zaldiaren ankapetik urtetea lortu ebanean, piztien arteko guda ikaragarria sortu eban.

Orretarako, urten eban bere bedartzako zulotik eta joan zan arin-arin inguruko zelai, ortu, baso, solo eta sasietara eta an inguruan ziran pizti txiki guztiai daitu eutsen, azagaria edo lukia baiña txikiagoai.

Pizti txiki guztiak alkartu ziranean, bear zan lez lerroetan ipiñi zituan eta pizti aundien aurka gudea egiteko berbaldi luze bat egin eutsen. Guztiak berotu ziranean, pizti aundiai gudarako deia bialdu eutsen.

Laster etorri ziran basoetako pizti zar guztiak eta aurreko mendi baten jarri ziran. Ikustekoa zan gudaroste bien egoerea: Mendi baten pizti txiki guztiak eta beste baten, an aurrean, aundiak, alkarrari begira, aurrez aurre, alkarrari arrokeriak eta erronkak botaten.

* * *

AZAGARIA ZELATARI

Pizti aundiak be, aundiak izan arren, bildur ziran. Ez ekien txikiak zenbat eta zelakoak ziran, eta nork jakin! Txikiak asko ta okerrak izan ezkerro, burrukea galdu bear ba'da!

Orregaitik, lenengo arerioak zenbat eta zelakoak ziran jakitea ebatzi eban.

Azagaria, lukia, joan zan txikien artera ori ikusteko.

Baiña txikien artean ba egozan usaiña artzen onak ziranak be eta azagaria urreratu zanean, naizta isillik urreratu, laster asmau eban here buztanaren usain txarra, bere ule artetik urtetan eban atsa eta laster asman eban an euren artean egoala azagari malmutz ori.

* * *

TXIKIAK BIZKOR

Lukia euren artean egoala jakin ebanean pizti txikerrak arin arduratu ziran eta guztiak bat-batean bere aurka jagi ziran eta, alderdi guztietatik, gaiñera jausi jakozan: erleak eta iñurriak, kuribioak eta kaparrak eta zenbat olako!

Estu ikusi eban bere burua azagari edo luki maltzurak. Arek egiten zituan jauzteak eta garagarrik, agindakak eta putzak! Izerditan eta zarataka, errukarria!

Etorri zanean buztana arro ekarri eban, baiña andik urten ebanean ondo apal eta beeratuta eroan eban.

* * *

PIZTI AUNDIAK LARRI

Pizti aundiak, azagaria ez zala agiri eta, oso larri eta artega egozan: Zer jazo eta jakon azagari edo luki zurrari?

Agertu zanerako, guztiak urreratu jakozan eta esan eutsoen:

—Ta? Zer? Irabazi al izango dautsegu guda au txikiak?

—Bai zera! Pentsau be ez! Txikiak dozak, baiña bizkorrak!

ESTONBA'tar Mañuel'ek

GAZTELUGATXE

Orain ille batzuk, bertotik esaten neban, Gaztelugatxe'ko San Juan'en baseleiza txarto zainduta egoala.

Danok dakigu ugartearen zubi baten bitartez lurrera, lotuta dagoala, eta zubi ori jausteko arrisku handian egoala. Au da nik esaten nebana.

Gaur oraindik zubiak zutunik jarraitzen dau. Naiz itxaso handiak, zein aize indartsuak igaro ordutik ona, zubi ez da jausi.

Baiña ez da zubi idazki onen oinarria, baseleiza bera baño.

Dakizuen legez, izparringietan irakurriko zenuen eta, euskaldun txar batek, obeto esanda, gizon txar batek, ez dot uste euskalduna izan leitekenik, ez ona ez txarra, sua emon dautso baseleizeari.

Lau ormak baño ez dira galditu zutunik.

Benetan min handia egin dau gizon txar onek Bermio'ko eta Bakio'ko jendearen biotz barruan.

Benetan adimen bako eta odol txarreko gizonak izan bear dau, iñori txarrik egiten ez dautson eta on asko egiten dauan gauza bateri sua emoteko.

Siñisten dabenantzako ongarri bat izan da, eta siñisten ez dabenantz leku eder bat, eta iñori ez dot uste kaltarik egiten eutsunik.

* * *

Egia esan, baseleiza au bermiotarra da, baiña santu onen omenez egiten diren jaiak, Bakio'n egiten dira: Ekainilla'ren 24'an San Juan eguna eta Uztailla'ren 29'an, San Juan zintzurtako eguna.

Nork ez dau ezagutzen bermiotarrak baseleiza oneri dautsoen oneraspen handia? Itxas-ontzi barria ataraten danean, ugartearen aurrera ercaten dabe santuaren bedeinkapena artzeko.

* * *

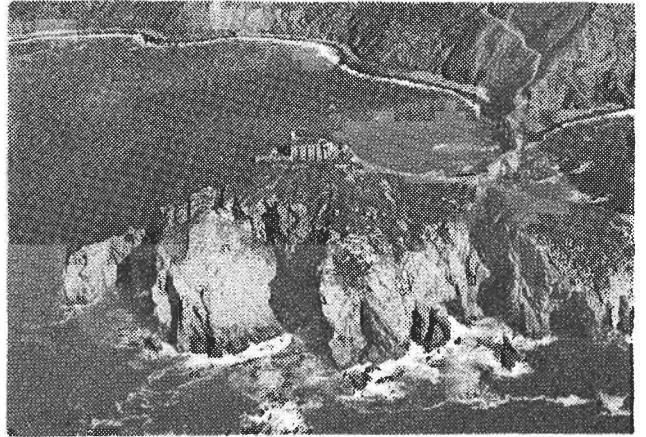
Baseleizaren aurrean padarraren (ermitaño) bizilekua egon zan, an padarrak loa eta jatekoa emoten eutsen San Juan'era joaten ziren peregrinoei.

Kondairari apur bat begiratuaz, X'garren gizaldien egiña dala esan bear, eta baseleiza izan baño lan, gaztelua izan zala.

1100'garren urtean prailletxe bihurtu zan, eta XIII'garren gizaldian, jausteko arriskuan egoala ikusirik, bera bota, eta barria egin eben, Au da gugana eldu dan benetako baseleiza.

Iru aldare euki dauz, eta nagusienean, plater batean, Erdi Mendean egindako San Juan'en burua egon da, kristelezko begiak ipiñita.

Bere peregrinazioa egiten etorri zan San Juan'era Santo Domingo de la Calzada, Baita Juan Nuñez de Lara'ren, Bizkaia'ko Jaunaren gordeleku izan zan 30 egunetan, Castilla'ko Alfonso XI'garren erregea beren billa etorri zanean. Baiña berak izenak diñoan legez, Gaztelugatxe, ez zan erreza an goian egoana jatsi arazoteko, eta azkenean erregea beren lurretara joan zan barriz esku utsakaz.

Baiña 1782'ko Jorrailla'ren 29'an Inghaterratik etorritako itxas-lapurrak arrapillatu ebien baseleiza au.

* * *

Beste gauza bat be ba dago, benetan aipatu leikena.

Asiera batean baseleizea Galdiz mendian egiteko asmoa egoala diño. Baiña besperan egindako lan guztiak, ugartearen gainean agertzen ei ziran eguzkiak urteten ebanean. Lenengo asmoa, sorgiñen gauza ei zan.

Santuaren gogoa ugarte gainean egitea zala ikusirik, gizonak santuaren gogoa betetu eben.

* * *

Au da labur-laburrean kondaira txiki bat.

Ba dagoz beste gauza batzuk, esate baterako, Santua ugartetik eta Bermiora iru pausotan joan ei zan.

Gaur oraindik ikusi geinkez beren oiñak.

Eta guk oiña sartzen ba dogu, señaile orretan, sekula oiñetako penarik ez dogula eukiko diño esaera zaar batek.

* * *

Zoritxarrez, orain idatzi dodana, kondaira baño ez da, izana (realidad) beste bat da.

Baseleizako lau ormak baño ez daukaguz, eta negar egiteak ez dau ezertarako balio.

Nork konponduko dau, ainbeste euri, ekaitz eta itxasoko aize gogorrak jasan ondoren zutunik jarraitzen izan dauan baseleiza, eta sekula jaio bear ez eban gizonaren eskuak sua emon dautsen Gaztelugatxe'ko San Juan?

ENDIKA

BIZITZAN ETA ERIOTZAN

POZIK BIZI

Sarritan entzuten izan dogu, kristiñau lez bizitea, eriotzarako ona dala, baiña emen biziteko txarra.

Esaldi ori ez dala egi osoa, esan bearrean aurkitzen naz.

Ori egitzat daukenak, kristautasun berezia dauke: Lurreko atsegin guztiak pekatu dirala, uste dabe; eta ori ez da orrelan.

Emengo jolas eta atsegin asko, ez dira pekatu' Jaunak berak gutzat egiñak baiño eta guk, kristiñau benetakoak izanda, erabilli geinkez lasai ta pozik.

* * *

OSASUNBIDEA

Egia da, kristau lez, pekatu diran atsegiñak alde batera itzi bear dirala, baiña ori ez da gauza galgarria ta kaltegarria gure emengo zorionerako. Atsegin orreik sarritan soña makaltzen dabe, osasunaren kaltegarri dira eta, ondoren lez, kezkea ta larritasuna izten dabez.

Egia da kristiñau lez bizi nai daben gizakiak guzurrezko atsegin asko alde batera itzi bear dabezala, baiña orrelan osasun obeagaz eta luzarago biziten dira.

Jolas apalak, jolas garbiak ez dabe gizonaren bizitza erreten. Griña txarren pozak eta gozotasunak, ostera, osasunarentzat ondoren txarrak dakarrez.

* * *

ERRI ALAITASUNA

Kristau morala onartzeko, gauza askori ezetza emon bear jake, baiña ortik sortzen diran alderdi onak, obeak eta ugariagoak dira.

Orregaitik, kristiñau-bizitza mundu onetarako ta eriotzarako onena dala esan geinke.

Gure Euskalerrria kristiñauen moralagaz bate-ratuta ta alkartatu, erririk alaienetariko izan da.

Kristiñauen morala estuegi artu da aldi baten eta orduan emengo bizitza illuna ta tamal antze-koa izan zan, batez be Jansenio'ren irakatsiak Euskalerrrian geiegi zabaldu ziranean.

Era ori uxatu zan eta benetako poztasunean bizi izan da gure Euskalerrria, bai gaztaroan baita zartzaroan be. Bai bizitzan, baita eriotzan.

* * *

GAURKO GIROA

Eta gaur zer?

Kristiñau-bizitzeari edo moralari uko egiñik, tamala geitu da gure errian.

Au ez da Jainkoak gura eban erria! Gure erria ez da negarrerako egiña, pozik biziteko egiña baiño.

Idazteunak auxe diñosku: «Poztasunean otseindu egizue Jauna».

Askok, poztasunerako beste bide batzuk artu ditue, eta ez doaz zuzen.

Begira ta ausnartu nundik datorkigun benetako zoriona eta ikusiko dogu, kristiñauen bizitza dala onena eta zorientasunik geien dakarrena, bizitzan eta eriotzan.

* * *

POZ-BIDERA

Lan aundia, lan ikaragarria, gure erria ostera bide zuzenera ekartea, bide zuzencan ipintea, emengo atsegin guzurrezkoakaz begiak lausotuta daukazalako.

Baiña ez da galdu bear itxaropena!

Izar barri batek urten eban Erroma'n Jon Paul Aita Santua aukeratu ebenean, bere arpegiko irri-barreagaz zorionekoa zala agertu euskunean. Eta izar barri orrek illuntasuna izan ba'dau be, zalantza barik, bide orretan argi egingo dau urren-goak be. Ba geunkan euskaldunok be, irri-barrezko fedea agertzeko bear-izana!

GALLASTEGI'tar Kauldi'k

ITXAROPENA

Egoera larri baten gagoz. Asarreak, gorrotoak, alkar ikusi eziñak, norberekeriak eta abar.

Esaldi oneik egunero darabilguzan gaiak dira.

Naiko zergaitik dagoala esan daiteke olan pentzateko.

Izparringiak, irratiak eta telebistak egunero datorkiguz irudi baltz orreik erakusten; eta ez da arritzekoa ba, ingurua guk olan ikustea.

Baiña egia ete da ba? Edo obeto esanda, egi osoa ete da gure gizartea ain gaiztoa dala?

* * *

Ez ete dago ludian, geure biotzeko euskalerrri onetan, erakusten jakuzan irudi orreik, guzurtzat itziten dabezan gizon edo emakumerik?

Beti izan bagara auzo-lanetan ekiten izan dautson erria, gure araudiak, gizona gorengo maillan ipiñiaz, danak bardiñak gareala (Jaungoikoa bakarrik Jauntzat arturik), adierazoten badauskue, nondik nora orrenbesteko atsipen edo pesimismo?

Zenbat aldiz ausnartu doguz gogapen oneik, eta baten baiño sarriago erantzun garbiak artu.

* * *

Azkenengoak oraintsu Euzkadi'tik zear izan dogun ibillaldi batean.

Urtero, lagun talde bat alkarturik, gure Aberriko edertasunetan, sakondu-naian, gaur emendik, biar andik ibiltzen gara, egun bi edo iruko joan-etorrian.

Tamalez aurten ezin izan gara alkartu danok: Bata betikotasun zorionera joana, eta bigarrena ezbear astun baten dagoalako, Berak ain maite dauan emaztea gaixo zital bategaitik ogeratuta egonik, ezin izan gaitu lagundu.

Baina nai ta bera etorri ez gorputzez, bere ari-ma, bere espiritua gugaz izan dogu.

* * *

Samintasunean ezagutzen dala gizona nor dan, antxiñako esana da, ta zelako egi sakona bera.

Gure lenengo bazkarian ibillaldi aretan, taldeko batek magnetofonoa maiarem gainean ipiñiaz, non arritzen gaituan Gerardoren bertso mamintsuakaz.

Il zorian bere emazte kutuna eta lagunak go-goan? Norbera umezurtz eta iñori laguntza opatzen?

Benetan onelako gizonak dagozan artean gure Errian, ez daukagu zergaitik bildurrik izan. Ez da Euskal Erria galduko. Ez geunkan beste itzaldirik gure espanetan, Iruñarantz giñoiazala arratsalde atan.

* * *

Gure zoritxarra uri atara eldu giñanean.

Egun beratan, goizean, kamioi batek ume errubako bat jo ebala ta asarre gorrian Iruintarrak, uriko arduradunen nagikeriari errua ezarriaz, oiñez dabilzananen osasunak zaintzeko artu, bear ziran bideak artu ez obezalako.

Eta orra or, gu geu be errubakoak, saltza orretan sartuta.

Ertzainak eskumatik joateko, an egurrak, bi-doiak eta abar, ta ainbat atzera aurrera egin ondoren, kale estu baten, ez batera, ez beztera ezin egiñean.

Asarrea batetik, aurpegi illunak bestetik. An emon genduzan ordu bi, eta geiago be emongo genduzan Iruñatar batzuk, euren auzo-lagunak konbentzidu ez ba'zituen, guerrubako giñan ezker, ez geunkela zergaitik zigorrik izan, eta azken baten bide askatua geunkan geure aurrean.

* * *

Baiña ainbeste atzera aurrera egin da gero, nondik edo zelan urten Iruñatik bide zabalean ostopoak baegozan?

Euskaldun bat aurreratuta, nongoak zarie? itandu ta, gure erantzuna emon ondoren, neuk atarako zaituet emendik esanik, autobusera igon, ta zazpi kilometroko bide luze, estu batetik, Tafallako bidean itxi ginduzan.

Ez geunkan zelan agertu gure esker ona, ta besterik ez bazan, taxiz batean barranto Iruñera biurtzeko, dirua eskeiñi geuntson.

* * *

Baizera. Gure anaiak zarie, eta zeuokaz nago ni zorrean, berak.

Gugaz zorrean? - guk. Bai zeuokaz, ze anai batzuei laguntzea eta eurak laguntza ori onartzea ez da eguneroko gaia.

Ezkerrik asko ba gai ori betetzen itxi nozuelako.

Zer egin leitekean? Danok zutunik, bat baiño geiago negar malkoz ikusmena itzuturik, Agur Jaunak, ezkeiñi gauntson.

* * *

Bai, badago zergaitik itxaropenetsu egon.

Ez da dana zitakeri ta gorrotoa. Orreik agiri dira txapeldun gure barriketetan, baiña geien batean da, ez dogulako gure eguneroko ekintzetan sakontzen, zelako lora ederrak dagozan gure inguruan, gure lorategiak, len esandako izpar emoilleen laiñoak, ikusten itxiten ez deuskuekako.

Ez daigun ba itxaropenik galdu, gure Erria, bere izatea ta nortasuna bizirik dagoz, Jaungoikoari eskerrak.

ATXUTEGI'tar Bitor

NORTASUNA

JOKABIDEAK

Euskal jendearen jokabideak, asko, iralatsi deust nere bizitzaren gora-beran.

Txikitatik dei egistan nere inguruak.

Ta ni ere adi nenbillen lagunak eta jazoe-rak ikusten.

Lagun eta jazoera bakoitza etziran utsez-koak. Edozein lagun bere egikereekin mundu bat zan.

Ta lagun geientzuenak euren jokabide-ekin, biziari bere sena emon ta gizarteari bere itxura berezia ezarten eutsen.

* * *

IZATEA

Euskaldunarentzat gizon-nortasuna norbe-raren izatean egoan.

Buru argiak, biotz borondateak ta giza eskatasunak gizonari, berez, zor jakon duinta-suna damotse.

Eta euskotarrak, oiñarriz, biziaren zera artzen, ondo, ekian.

Gizon areek egizaleak zirela ikusten ni-tuan.

Ortxe, egoan noski, gure jendearen argi-tasuna ta gatza.

Ta onei ere zentzun ortatik etorkien eus-kaldun gizontasuna.

* * *

EZ EUKITEA

Gure erritar jendearentzat aberastasuna ta gizontasuna etziran bardin.

Dirudunari loxinkeriak egiten, oituraz, ez neban ikusten ez kale ta ez baserriko jenderik.

Nola nai ere, euskal seme bat zelan bar-dindu leikezu metal-uskeri ta diru paperagaz?

Euskaldunarentzat, eskean ebillen gizona aundiago zan jokoan ta jolasean diru eralgiten ebillen jauntxo baño.

* * *

EZ JAUNTXUAK

Ori dala-ta, Lege Zarrean, euskaldunak jaun bezela artuak ziran guztiak.

Ta erriak ostera, aberaskerietan ta aundikerietan ebiltzanei «jauntxoak» izan polita esan oi eutsen.

Indarra, jakituria, nai diruzko aunditasu-na ez dira gizonaren nortasun emoillean.

Euskaldunarentzat baliokoa zan gizon iza-

tea. Egia, zuzentasuna ta maitasuna euki ta zabaltzen ebana zan deduz artzea merezi ebana.

Gaur ere euskotar zintzoak bide ortatik doaz.

* * *

ZENTZUNDUNAK

Euskaldunak giza zentzunean oiñarritu eban gizontasuna ta lagun nortasuna.

Ori zen edozein euskotarreen pentsabidea.

Ta asmo bardintsu au asko ta askoren barruan egoanez, erriaren zentzuna era ortan zertu bear zan.

Ta jendeak jaunkeriar barik gizontasuna-ri begirutzen eutson, ta era ortan ,erri zen-tzunduna sortu zan.

Erri zentzundun onek gizon asko emon zituan egia errian bertan, ta mundu zabalean edatzeko.

Euskaldunak, bai gizon legez ta bai, abade bezela, munduari on asko egin deutse bere zentzun ta egizaletasunagaz.

* * *

ERRIA TA LANGILLEDIA

Gure jendeak, berez, artu ditu erriaren-gandik gauza baliotsu bi; langillearenganako maitasuna ta errizaletasuna.

Ez gara barriketalariak, baña bai erri jende zeia-aren adiskideak.

Auzokoaren bear izana sentitzen, beti, as-mau dot euskaldun zentzunduna.

Euskaldunaren sena, ortxe, sortu da. Ta lurreko ondasun guztiak bardintsuago nai ditu bere inguruko anai guztientzat.

Emen, erria, berez-berez, batzartu ta anai-kortu egin da.

* * *

ANAIK ETA AMA

Euskaldunak anaiak ezagutu ta aintzat artukeran, ama be ezagutu dau, ta lagun-arte oberik ez dau aurkitu.

Euskalerrria ta bertako jendea maite ditu. Biontzat nai dau bizia.

Erriari berari zor jakon askatasuna, ta jendeari erri-askatasun osoan bizi izateko bear daben aloger egokia.

Au berez, sentitzen dabe gure erritarrak, eta au, berez, da, euskaldunari zor jakon egia.

SOLOZABAL'tar Paulin

ELERTIA

GORALPENEZKO LANAK

Aurten eun urte jaio yakun —1878-9-7'an— Kepa Enbeita Muxika'ko Areatza auzune atsegingarrian.

Zor dautsoz, bada, gomutapen gozoa ta biotz, agur gartsua.

Eguzki dirdaitso izan yakun bere garaian gaztetatik il arte, beti kantari ibilli zana. Origaitik, gaur be, «Gure Urretxindorra» deritxagu.

Aren txinta arnasa, izan be, geure egunetaraino luzatua dozu, eta ez errez ixil-aziko aren kanta-ariaren durundia.

Zer-nai gaitan abestu auskun, goiz eta arrats, txindor zoli gogait-eziñaren pareko. Nik, alan be, lantxo onetan aren goralpenezko kantak, gaiñ samarretik, aitatu besterik ez dot egingo.

Aberrimaitez bizi danak, edozerk eraginda, abeslari ekin oi dautsa.

Gauzarik zirtzillenenak jarten bait dautsa barrua atezuan, au da, kantatzeko gertu.

Begi uts eta biotz dardarti genduan Enbeita edozeri doinu oskidetsuak aterateko.

Beronen olarki-sail oparo ta bikaiñean, ez dira gitxien —89 sailkatu nitun nik «Gure Urretxindorra» liburuan— goralpenezkoak.

Ona emen batzuk bost sailletan, ia danok «Euzkadi» egunerokoan azaldu ziranak.

* * *

BERE EMAZTEGEIA

Ogeta lau urtetan ebillela, Ibarruri'n eukan Kepa'k bere emaztegeia, Bedite Goiria; 1903-2-21'an ezkondu ziran.

Baiña aurretik naikoa ikusi bear neskatil ain ona berenatzeko; neskearen etxeok ez eben gura euren alabea alako gizon ezeukiaz ezkonzerik.

Orduan mamindu zitun Kepa'k bertso oneik:

«Ikusirik lora bat, ez emetik urrin,
neure poz-atsegiña Goiko-Etxebarri'n
nik bera eskuratu eztagidan egin
batek baño geyagok ein dabe alegin;
baña zirkin andirik eztautsie eragin».

Ezkongei ziran artean, Bedite'k sarri esan oi ebanez, bertso asko be asko bialdu eutsazan Areatza'tik; idazki ordez bztsoak ziran, eta berak etxeok bildurrez erre egiten ebazan. Baiña, iraupenaren indarra! Kepa'k bere lenean irauten, eta alperrik izango ziren albotik urtendako sasi ta arantzak. Lora maitia dau, alkar maite dabe; ezin, beraz, itxi. Azken-aapaldian diñotsa:

«Ivrio lora zara, udabarrikua,
egizko euzleltzale, biotz onekua;
orrexegaitik zara neure gogokua,
Laster luzetuko dot zeugana eskua,
artzeko maite dotan lora pozezku».

* * *

EUSKAL ERRIAK

Zoragarria benetan eusko lurra!
Eta lur onen gainean gu, euskaldunok
geure doe ta akats guztiakaz. Eusko
lurra ta euskalduna —beronen nor-
tasun oso-osoan— maite izatea, lu-
rrak berak eta gizatasunak berak
eskatzen dauskuena danik ez ukatu.
Enbeita'k berez kutun eban bere
lurra ta lur onen jabe dan euskal-
duna.

Ak bere olerti-lan ugarietan ainbat
euskal erri aitatzen ditu, beti gorat-
zeko gaiñera. Begoz emen iru oneik:
Gernika, Bermeo, Eibar.

* * *

GERNIKA

Umetatik joan oi zan Gernika'ra;
astelenetan antxe erosten zituan
bertso paperak, etxean buruz ikasi
egizan. Erri bikaiña eritxon, garbi,
alai, txukuna, «lau aldetatik begira-
tuta, zeru txiki bat» irudtizen yako-
na. Pozik dabes:

«Erri ospetsu polit ederrak
ludijan ixan arren aneika,
gustijetatik begikoena
niretzako zeu zara, Gernika».

Gogora dakar bertatik aintxiña,
1876'rarte, zer izan zan.

«Zeue zara egiz antzinetatik
zuzentza-zalai jatorrizkua,
gure asaben Batzar-tokija,
Lagi zuzenen gorde-lekua».

Jaingoak egiña ikusten dau, eus-
koen eleiza, goi ta bee urdiña; eguzki
ta izar ederrez jantzi eban Goi-goi-
koak. Onela darrai:

«Zeure ormeak mendijak dira,
zure arpillak dira zugatzak;
zure ondija zelai orlegi,
argija lora zuri-gorritzak».

* * *

BERMEO

Bermeo, itxastar erri apain, milla
kolorezko gizaseme ta ontziz jantzia,
Gernika baizen maite eban. 1919'an,
onela goresten ekion:

«Bermio nai dot goiraldu
dalako euzko-eredu;
gizon kementsu ta andra zintzuak
an dira azaldu;
zentzunik eztabe galdu,
naiz-ta ozola zabaldu...
Jel-areyuak ezetara be
ezin dauz zapaldu».

* * *

KEPA ENBEIT

EIBAR

Orobat Eibar. 1922'an, an eskeiñi
outsoen jai ostean, erri langille au
bedeinkatu ta goratu naiez, idatzi
eban:

«Zure biotza, Eibartarra, da
euzkeldun biotz samurra;
zure biotzaz Euskal-Erri
egin lezake zer-gura.
Domekan goyan jarri zenduzan
zeure izena ta onura.
Eskerrikasko, le artuizu neure
zorun-opazko agurra!».

* * *

GAZTEAK

Etzan aspertu iñoiz gazteak go-
ratzen. Abertzale lez lan egien, gogo-
ko zituan.

URTEROKO «C Lar

Agaz, espaldiko urtcotan emen L
inder geliago ezartearren, berau pizka
emparauen artean. Beraz, zirikatzaill
jardunbidea zerbait aldatu egingo du

Igazko poesi-jaia ospatuta gero,
rrak onela idazten zidan: «1978 Oler
musturrak egoki zehaztu barik. Bazka
arako olerki-gaia gura ta gurazkoa l
bururatu jat niri. Ikusi puntuok:

Lehenik.—1978'gko «Olerki-Eg
opa, egokiera onezaz: «Sabin, olerkari

Bigarren.—Lirika saillean, beste
ren gogara, gai ezarririk bage, ez be

Irugarren.—Lirika sail orretan,
zeregiña errezago ta aiseago bete da
eta erriomadunene alde batetik, eta ber
zigarririk balitz, sari bana meta bal

Laugarren.—Olerki-jai au, ber
ohi-eza ezarri da, eta ain zuzen, izlau
Goiri'tar Sabin, olerkari». Euskertz e
tamañuan, lerroz lerro bitartea utsik

Nik, nere aldetik, ez dut oztopor
txalogarri au aurrera aremateko. Azke
naiz auskal idazle bati omenaldi beraz
goa bedi gure abandotar maixu aur

Aurten, bada, lau sail izango c
III. Bertso saila, ta IV. Saio saila. La
eguna. Zuzenbide ontara igorri: Aita

Jaia II ta erdietako meza ostean
ezarteko, olerki sarituak irakurri ondor
digu; lana, luze samarra balitz, aren

A (1878-1978)

An-or-emen, gogotsu ziarduen gazte pilloak erria itxartu ta gora jaso nairik. Eder yakon batez be Bilbao'ko Euzko gaztediaren lana.

Sarri aitutzen dau bere bertsoetan «Euzko-Gastedi» alkartea; onek amaika urtean egiñiko lanaz lilluraturik onela abesten eban 1915'an, Gortazar, Egileor, K. Eleizalde ta olakoen jardunak ikusiz:

*«Auxe bai dala poza, au nire atsegiñ!
Alaitasunen andiz eztakit zer egin;
gaurko jai gurgarri au zoruntsu izan dedin,
Jaunai otoi daiozun biotz, gogo ta adin.
Gora Euzko-Gastedija gurendaz Euzkadi'n!*

* * *

EUSKAL IDAZLEAK

Lurretik bizi zana izanik be, irakurteak ez eutsan atsegin txikia ekar-

ELERTI-EGUNA»

Deba'n

Deba'n papatzen dugun «Oleri-Eguna»-ri eraberritu naia agertu zan olerkari ta k beti edar dira-ta, aurreko ortetako aurten, obetuz jakiña.

Deba Erkiaga, lekeitiar olerkari jato-egunaz zerbait azaldu genduan, baiña duan, Zubikarai'k zerbait agertu eban, ño, aske lagatea edo... Onetan, zerau

«a», Larran, Arana Goiri'tar Sabin-beraz, euskal olerkari.

«a» bezela, edozein gai izango da, egillea-urkunik ez neurririk.

«a» neta bi izango dira, epaikaiek euren n; au da, azturazko bertsu naurridun i aske ta neurrigabeena bestetik. Merezteko olerkirik onenari.

«a» ta aparteko izango dancz gero, Sari ko Saio lanari eskeiña. GAIA: «Arana ia: naurria, 50 orrialde gitxienez, folio tzirik. Saria: 5.000 pezeta».

«a» orduan agertu ta ontzat artu zan asmo arteotan beti egin izan dioguna olerkari at, Oleri-eguna dala-ta noski. Aurten-teren gorotzarrez.

«a»: I. Lirika sailla; II. Poesia sailla; III. Uk biartzeko epea: Urrillaren azkenengo naindia. Larrea-Amorebieta (Bizkaia). «a» siko da. Eta kaikuneari akademi-giroa «a», Saio lana ere egilleak berak irakurriko «a» uia te laburpena azalduko digu.

Aita ONAINDIA

ten: lan bitarteko asti uneetan, orri ekin oi eutsan, irakurteari.

Orduko idazleak, beraz, maite ebazan; eta lan idatziak irakurriaz batera, iturritik ura lez, borborka etorkiozan pentsamentu ta biozkadak paperera aldalzen zituan.

Era orretan osotuak ditu ainbat euskal idazleen gorlpenak.

* * *

ASTARLOA

Arrigarri zan beretzat Astarloa; onek maite eban euskera, baita berak be. 1921'an, Euskaltzaindiak Durango'n ospatu zituen jaietan «Astarloa'ren Maitia» izenburu daroan amaika aapaldi ederreko poesia saritu eutsoen. Amargarren estrofan Astarloa'k diño:

*«Berialaxe usteltzen dan lez
arima bako gorputza,
Euskal-Erria be ilgo litzake
Euzkera ilgo ba'litza.*

Eta K. Enbeita'k beingoan erantzuten dautsa:

*«—Astarloa, ez bildurrik izan,
etsaiak alper dabilta...
Euzkeltzaliok garbitukogu
zuk dirauskuzun biotza».*

* * *

TENE

Muxika'tar Errobustene, «Tene», Deba'n jaio ta gaur be bertan bizi dana dozu. Euskal idazle ona; bereau dau «Miren Itziar'i idazkiak eta Olerkiak» (Zornotza, 1923). 22 aapaldiko poesi gartsua eskiñi eutson Kepa'k oni be, liburu ori gertatzen ziarduarik. Udabarriko lorakaz jokolari, debatarren idaz-lana goigoi jarriaz, onela idazten dausku:

*«Loveak dira onen idazki
ta olerkirik mamintaubenak,
mailasunezko beren biotzen
erdi-erditik urten direnak».*

* * *

KIRIKIÑO

1917'an «Kirikiño» izentatu eban B. B. B. barrian Lendakari. Oni eskintzen dautsa zortziko nagusi au:

*«Agur, Jeltzale gurgarri zaren
neure aizkide kutuna!
Itzez, idatiz, nainoz, edonun,
euzkera darabilzuna:
Bizkai guztiak maile dawlako
zure Jeltzalelasuna,
berau izan da baita zeu geure
burutzat aulu zaituna.
Zorun guztiak opautzudaz, ba
Deun Mikel lagun dozula».*

* * *

BELU-MENDU

Maite eban «Belu-Mendu», Bareño'tar, Juli, Gernika'tik «Euzkadi»'ra ainbat albiste jakingarri bialdu oi ebazana. Ona goraltzen eban, 1931'an:

*«Ibai-ertz Zubiaurre, basetxo-leyuan,
uso zuri alai bat ikusi nayuan.
Ai, zein polit ederra; Zoratu niduan.
Ordutik ona beti yaukat neure goguan.
Maite yual biotzez, maite yual gogoz,
neure begiok berandik alde eziñik dagoz;
yakustak gau ta egun, nai-nun ta edonoz,
Zein poza biok abitxu baten ba'gengoz!»*

* * *

LIZARDI

Laztan eban Lizardi, zarauztar olerkari bikaiña, 1933'an Tolosa'n il zana. Aren eriotza zala-ta, zortzi aapaldi gartauko poesia mamindu eban Enbaita'k.

Onela diño laugarren saillean:

*«Irudimen ederrez beterik eguan
olerkari bikaiña... il yaku beinguan!
Olerkari zinan, bai, egiz olerkari!
Olerkari kistarra, euzkaldun gurgarri.
Beti zinan gauza-aundi, ederren egarri.
guztiak opaltzeko Jel-maitez Amari».*

* * *

Era onetan goretsi zituan Arros-pide, Txomin Epaltza, Lopez-Mendizabal'dar Ixaka, «Euzkadi», «Euzko-Deya», Unzalu'tar Jon, Asuero osalaria, «Euskaltzaleak», Polikarpo Barrena, L. Lugones, Zornotza'ko emakumeak, Astelarra'tar Andoni, «Patria Vasca», Altube'tar Sebe, Aldolfo Urkixo, Ramon Sota...

Nor ez?

Beljika'ko Alberto erregeari be olerki bi opatu eutsozan 1918'an. Eder yako aberri txiki au, baiña doixtarren menpean jausi da; ari laguntzeko gertu dago Enbeita. Onela diño:

*Ba'neukaz milloi bat egazkari
eta sei milloi gudari,
gaur bidalduko neuskioz pozik
Alberta bakaldunari,
etsaiak jaurti ta baren Ama
azke dagijantzal jarri».*

Auxe dozu Enbeita, oleskari fiñ eztia. Nainorentzat ditu berba gartsuak. Euskaldun zintzo, langille dana batez be, goraldun nai dau.

Aita ONAINDIA

LIBURUAK

IKAS-LIBURU EDERRA

IKAS-LIBURUAK

Gure ikastolak arazo asko ta sakonak daukez. Ez da gaur txikiena erakunde barrietan zor jaken leku egokia billatzea: Kontzeillu Orokorragazko zer-ikusia, buru-jabetza barriagaz izango dabena, Lege zarren arazo orretan nondik eta zelan sartu, diru-laguntza nondik eta nora lortu, gurasoen al-karteakaz norainoko artu-emona, andereiñoak zelan gertatu, irakasteko agiri berik or lanean diarduenak zelan legetu, ta abar.

Baiña ikastolan antxiñako arazoa, betikoa esan geinke, ikas-liburuak dira.

Eta arazo au geroago ta larriagoa da.

Alde batetik irakaskintza-legearen aldakuntzak ei datoz barriro eta nor ausartu laster balioko izango ez diran ikas-liburuak argitaratzen?

* * *

BITARIKOAK

Ikas-liburuen arlo onetan era bitakoak dira bearrezko: alde batetik euskal-kultureari buruzkoak eta bestetik kultura orokoarrari buruzkoak.

Arlo bi onein alkartzea ondo eginda euken, euren erara, eskoletako liburuak, dana España'ren ikuspegitik ikusten ebela, baiña guk arlo alkartze ori egin barik daukagu: Ez dogu sartzen gure lutelestia (geografia) mundukoaren barruan eta geure ikuspegiz, bardin jazoten jaku kondaira (historia) arloan, antzera erti edo eder lanen kondairan eta beste sail askotan.

Eta ikas-liburuak bear-beareko dira.

* * *

EUZKADIKO «GEOGRAFIA»

Oraintsu urten da argitara ikas-liburu eder eta zoragarri bat. Euzkadi'ko Geografia dauka izena eta Gregorio Arrien - Iñigo Agirre dira egilleak.

Ikas-liburu ederra benetan: Erri-euskera garbia, ingi egokia, argazki ta marrazki margotsuak eta apairgarriak. 37 ikaskizun eta 170 orrialde guztiz. Lenengo 30 ikaskizun Egoaldeko lutelestia dira eta azkenengo 7'ak Iparraldekoa.

Gure lutelestia edo Geografia ikasi nai dabentzat, bai ikastoletan eta ez gitxiago etxeetan, nekez agertuko da liburu egokiagorik.

* * *

EUSKEREAA

Irakaskintzan arazoa da euskerea bera be. Zein euskera erabili? Gipizkoakoa? Bizkai'koa? Iparraldeko euskalkiren bat?

Erantzuna ez da erreza, baiña, al izan ezkerro, ez da txarrena liburu onek artu dauan bidea: Bizkaitarrentzat bizkaieraz eta gipuzkoarrentzat gipuzkoeraz, argitalpen bi egiñez.

Ez uste izan asko karututen dauanik be, argitalpen bi egin bear onek: lan asko dira bietarako balioko diranak, izkuntzan eta apaingarrietan ez da dana ezbardiña.

Beste alde batetik gauzea ikusita, umeentzat euren euskalkian irakurtea ta ikastea erreztasun aundia da eta umeak dirua baiño beiñagoak dira.

* * *

KONDAIRA-LIBURUA

Gregorio Arrien'ek berak idatzi dau beste liburu txikiago bat, au be ikastoletarako eta onen gaia Euskalerraren kondaira dala.

Au askoz txikiagoa da eta euskalki bietan eginda dator, bizkaieraz eta gipuzkoeraz liburu bat bera.

Bearrezkoa zan kondaira-liburu au be ikastoletarako eta ikastoletatik kanpora be, asko ziran olako esku-liburu laburra eskatzen ebenak, gure kondairaren laburpena jakiteko.

Eta ordago liburu ori be. Urrengo argitalpenetan asko obetu al izango dala uste dogu.

* * *

LASTER IRUGARRENA

Ba dago beste gai bat be euskal-kulturaren barruan, jakingarria ta arduragarria: Elertia, literatura.

Gai oneri buruz urten dala uste dot, baiña oraindiño ez dot eskuratu, irugarren esku-liburu eder bat-Aita Onaindia'ren Elertirako ikas-liburu.

Urrengo ZER onetan egin al izango dogu zabalkundea.

Zorionak eta eskerrak A. Fermin eragilleri, laguntzaille ta idazle guztiai, Euba'ko talde onetan langille diarduenai.

Atera ikas-liburu barriak eta ikastoletan ikasi bear diran gai guztiai buruz.

OLAZAR'tar Martin'ek

Bastres abata, euskal beneditarren aita

LEIRE

Bederatzigarren gizaldian, Kordoba' ko Eulojio santua Naparroan zear ibilli zan. Eta berak iñoenez. Beneditar konbentu asko ta ederrak ziran Naparroan. Leire, danetan ederrena.

Sarrera aundia eukan bertora Eneko Aritza'k, Iruña'ko lenengo errege izan zanak. Bertan ikasi eban gaztezaroon, eta bertora joian sarri, atsedean eta aolku-eske. Eta orixe egin eben gero be Naparroako urrengo errege geienak.

Praile asko ei egozan konbentu ospetsu orretan; asko, jakintsuak ta santuak. Ori zala-ta, oso ezaguna ta aitatua ei zan Europa guztian.

Arrakasta ta eragin aundia izan eben praileok Naparroako arazo ta kultur-gintzako lan aundietan; baiña, andik bosteun urtera, galdu egin ziran.

* * *

AGUSTIN BASTRES

Amairugarren gizaldian Ego-Euzkadin galdu, ta andik seireun urtera, ots, emeretzigarren gizaldian Ipar-Euskadin agertu.

Aita Bastres izan zan areen sortzaille. Lapurdi'n dagoan Senpere'ko semea zan Bastres, eta Larresoro'ko apaizgaitegian egoan irakasle. Buru argiriko gizona, bizkor eta eragille sutua, izlari trebea, jainkozale leiala..., bere inguruko abade gaztez inguratu, ta Prentzi'ko «Pierre-qui-Vire» konbentuan sartu zan. Beneditarren bigarren loraldia etorren. Subiako konbentu aipatuak eraginda.

Jainkozale leiala, ta euskalzale zintzo, andik Euskalerrira etorri, ta bertan beneditar konbentu barri bat sirtzea otu yakon. Otu, ta baita egin ere.

* * *

BELOKE

Lapurdiko Beloke erri txiki orretan egin eban konbentu barri ori. 1874-ko Iraillaren lenengoan egin eben euren sarrera beneditar euskaldunak. Beloke'ko erri osoa joian eurokaz, eta Senpereko seme zan Zaldubi olerkari ospetsuak egindako bertso oneek kantetan ebezen: «Ongi etorri, aita onak, Jainkozko gizonak».

Prior-etxe zan andik amalau urtera, ta abat-etxe urrengo urtean eta aita Bastres bertoko abata. Sekulako abiada artu eban konbentu barriak. Laister bete ziren ango gela ugariak; 72 praile, ta 30 prailegai ziran 1930 garrenarako.

Ez ori bakarrik; Mixioko griñak eukan Bastres abata, ta beste konbentu barri batzuk eraiki ebazan, an-emen, mixio-lurretan: U.S.A.ko Sacred-Heart inditarren artsan. Argentinako Vitori lurraldean, Palestinan, Aprikako Dahomey laterrian.

Ez eban itzi, bertan-bera Euskalerriko lana, Santa Eskolastika deiturako beneditar mojen konbentua egin eban alboko Urt erritxoan; eta zarrentzako etxe aundia, Pau'ko urian; eta umezurtz etxe polit bat Mugerre'n.

* * *

LAZKANO

Ez ziran xamurrak izan aita Bastres' en egunak. 1903garrenean Prantziko agintariak bertoko beneditar guztiak kanpora jaurti ebezen. Aita Bastres'ek Gizpuzkoako Idiazabal'en batu ebazan bere praileok, eta Jaunaren eskuetan itzi.

Urrango urtean, bere adiskide zan Arbelbide euskal idazle aipatua etorri yakon ikustera. Eta aita Bastres'ek Bidasoa igarotzean esandako itz au gogoratu eban, elizan egindako itzaldi ederrean: «kitzuliko gara».

Ez zan, baiña, itzuli. Andik egun gutxitara, bere oiko Meza esan ondoren, ondoezak jo, ta lurrera jausi zan; andik egun batzutara il zan santu lez.

Bere praileak, bai, etorri ziran, andik ogei urtera, eta Lazkano'tik etorri be; Idiazabal'dik ango konbentu zar batera aldatuak izan ziran-eta.

Ez ziran alperrikoak izan aita Bastresen bizitza ta eriotza santuak. Indar barria artu eban Belokeko konbentua. Ango seme bi, Gariador eta Etxeberri aitak, mundu guztiko beneditarren abata nagusi izan dira. Eta euskalduna da oraingoa ere, Oyartzun'go semea, aita Mauro Elizondo, Lazkano'ko abata.

Bai..., prior-etxe zan Lazkano, 1943 garrenerako; eta abat-etxe, 1967 garrenean. Estibalitz'ko konbentu ederrera ere zabaldu ziran laister.

* * *

EUSKAL ABI

Olantxe dira Beloke, Lazkano ta Estibaltz'ko beneditar konbentuoak. Euskal liburutegirik onenetarikoak dagoz iru konbentutan. Eta euskal eskola bereizi bat sortu dabe euren liburutegi ederron inguruan.

«Ezkila» izena daroa Belokeko euskal taldeak; eta Jaunaren «deia» Lazkano'koak. Izen orreetako aldizkariak argitaratzen dabez; goi maillako aldizkari jatorrak. Eta aldizkarietz gainera, baita naiko liburu eder, liturjia ta teolojiari buruz, batez be.

Baloke'ko aita Lertxundi'k euskal kanta barri asko ta ederrak ditu Liturji ospakizunetarako. Bertoko abata Iratzeder'ek olerki bikainak egin; Orixe aundiren antzeko olerki jainkotiarrek egin be.

Lazkano'ko abata Mauro Elizondo'k asko ta ondo idatzi dau ainbat aldizkarritan. Bardin ere idatzi. Estibalitz'ko aita Bastarrika'k. Orixerri buruz egindako lan ederra da, arean, onen lanik ederrena.

Ona emen, azpimarratu, azpimarratu besterik ez, lekaide jator onen lanik beinak.

URKIOLA'k

OLARIZU

Alderdi-Egun zoragarri bat izan gendun Olarizu'n. Bizitz guztian olako zirrada izten dauenetarikoa.

A zan notintza! A zan bakea! A barne-muin guztietatik erioen poza!

Arpegi danetan alaitasuna. Ez giñan ezagunak eta alkar laguntzeko prest gengoan.

Gure Erria itxartu da. Igaz be ori berbera ikusi genduan Aralar'en. Baiña aurtengoaz beste urrats bat, oinkada galant bat emon dau bere buru-jabetzaren bide arriskutsuan.

Ez dogu bidea larrosaz inguratua, bai, ordea, arerioz betea. Gure Erriak, ala ta be, bizi gura dauala adierazu dau.

Euzkadi guztiko Alderdikideak, Europa'tik, Argentina'tik, Venezuela'tik, eta Ipar-Ameriketarik etorrikoak...

Gure lagun katalandarrak. Madrid eta Barcelona'ko Uri-Buru-Batzarrekoak. Oroz 100.000'tik gora notin. 1.080 berebil aundi, 8.000 or nunbait txikiak, 20.000'ren bat oiñez Gazteik'tik eta... etorriak. Benetan ikusgarria, unkiagarria dan-dana.

Uts-bako erakunde ta antolaketak, 2000 ertzaiñen ardurapean. Eguraldi bikain-bikaiña. Goizean batez be eguzki-galdak nabaritu genduzan.

Beti biotz-gazte dogun gure Irujo senatore jaunari nire txapela itzi neutsan, eta berak pozik ipiñi be ordu ta erdi-inguruan.

* * *

AJURIAGERRA'REN OROIPENA

Danok geunkan gure asmoetan, te askok ezpenetan be bai, Ajuriagerra jaunaren (G. B.) gogorapen nabarmentsu bat.

Ille bat bakarrik il zala! Ze pozik ikusi al izango eban jai gogoangarri au gugaz izatekotan! Baiña nire lagun Cuerda aldunak bere gazteleraizko itzaldian esango eban lez, «Zerutik ikusten gaitu ta ango poza gure zentzunen gaiñetik dago».

Ez noa, ori ta be, biotzak eraginda, aritik urtetera. Gure aldun eta batzarkideentzak gertaturiko ikustoki edo tribunan Irujo jaunaren jarlekutik zertxobait beerago Ajuriagerra jeuna zanaren arreba biak egozan.

Bein jcia asita, Uri-Buru-Batzarren ingurumariko ibillaldia aurrera joiala, Lizarra'tarrak ikustoki pareparean gelditu ziran eta neska gazte batek Irujo jaunari lora-txorta polit bat eskiñi eutsan. Irujo'k eskerrak emon, zurezko mailla batzuk jatsi eta Ajuriagerra'ren arrebai lorak emon eutsezan txalorik beroenak artzen zituan artean.

* * *

JAIEN EGITARAUA

Larregi luzatzeko bildur naz, zer garrantzitsuenak esatera noatzue, orregaitik.

Aurre-egunetik etxolak, edaritegi-txoznak eta abar gerturik egozan. Zelai-landak miragarriak, lau-lauak. Erdikoa zugaitz gabeko lauki luzea.

Emendik entzun genduzan Cuerda, Arzalluz ta Garai-koetxea jaunen itzaldi sakon, pare-bakoak.

Aldamenean, ezkerrean, zugaitzez beteriko toki abarotsuak, bazkaldu ta etzunda egoteko egoki-egokiak.

Dana jentlez beteta. Ia toki aundituago baten premiñan.

Giza-taldea inguru guztietatik etorren, geienak egazkin zelaietatik.

Bidean, bizpauru km. luzaeran, landa-aurrean, euskal-liburu ta opiltxo saltzailleen erakustokiak. Ibillaldi alaitua.

Esateko baiño, obeto an egoteko ta parte artzeko gauzea zan.

Gero Meza Santua, nunnai ikurrin-zabaltzeak, erasgarri ipinteak eta abar... Ikurrin aundi bi zerurantz igon ziran, Puztukien artean.

Arratsaldeko jaiaren asieran be bardin.

Goizeko zerrenda jarraituz, ondoren Uri-Buru-Batzarren biltze ta ibillaldiak eta gure aldunen itzaldi garbi, sakonak izan ziran.

Arzalluz eta Garai-koetxea jaunak euskeraz eta gasteleraz itz egin eben.

Ordu bat eta erdietan bazkaria: Txoznetan bost milla kilo sardin, odolosteak, txistorrak, taloak, indaba gorriak, eta abar. Loterizia zala zirudian, danak illaran eta ukondo-joka lenbaitlen zertxobait artzeko.

Gero aldia emoteko, landai ikuspegi oso bat emoteko, lagunakaz topo egiteko, gora-berako ibilteak eta garagar bonbiltxoan erosketak egarria kentzeko lilluraz. A zan edatea eguzki-izpien galdapean!

Dana, diñoen lez, amaitu zan, dana bukatu zan: Sardiñak, opillak, eta batez be edari ozkirriak.

Bitartean erromeri txiki asko an-or-emen, bertsolarien ekiñaldia eta, poliki-poliki, etxera joateko gogoa.

Etixeratzean be ibillaldi luzea, baiña etorreran baiño danok batuago, estuago.

Ia Aralar'en antzekoa. Gero bazter guztiak boerebil aundiz baterik. A bai ibillaldi pare-bakoa!

Amaitzeko, ume bat jaio jakun, gizon bat biotz-barne miñez il. Azken au 74 urtekoa, zerutik, uste dogunez, gure aberri maitearen alde erregutzeko. Umetxo, guk ikusten ez ba'dogu, berak bizitz-aldian gure Erriaren Buru-jabetasuna ikusi dagian.

Eta beste barik datorren urtera arte, Jauna lagun.

ARREGUI'tar Josu'k

TXAPELARI

(«Zara Neskatilla Euskalduna»'ren doiñuaz)

I

Zara!
Lagun zintzo euskalduna zara!
Ezta inor gure errian
Zure bear ez danik
Ez gazte ta ez agura
Txapel-zale ez danik (*bis*)
Mutikoen txapela
Ez da ustela!
Alkar astinduteko
Ta baloi ordezeko!
Txori-kumentzako da
Kabia epela (*bis*)

II

Zara!
Gorri, zuri edo eta baltza,
Txiki edo zabala,
Beti biribilla,
Jantziten dituanak
Amaikatxo milla! (*bis*)
Euri ta eguzkirako
Zaitugu ala-alako;
Ganean jesarteko
Ta belaunderako.
Bear etzaranean
Sakelan sartzeko! (*bis*)

III

Zara!
Plazetara eroaten dana;
Jantzan bira-biraka.
Jaurti egiten dana,
Ez da ez, gure jairik,
Zuk alaitu barik (*bis*).
Kaska-motsa estaldu,
burua epeldu,

EUSKEREK IKASTEKO, ENTZUN ETA ULERTU

**XAVIER PEÑA'REN IRAKASPENAI
JARRAITUZ.**

KASETAK DAUKAGUZ SALGAI.

ESKATU

EUSKERAZALEAK ALKARTEARI.

(Colón de Larreátegui, 14 - 2.º)

izkillu obarik ez
Euliak ilteko;
Baita egoki guztiz,
Txanponak biltzeko (*bis*).

IV

Txapela!
Ire bizitza ez dok motela!
Agaitik euskaldunek
Artu aue eurentzat
ta gura izaten joek
Izan txapeldunek (*bis*).
Bai aizala fiña!
Barritan apaiña
Ta azken-egunetan
Dauskuk guri irakasten
Bigunak izaten
Gogor beti ekiten (*bis*).

V

GORA!
Eta aupa poz-pezik TXAPELA!
Gaur baruko guztien
Txapeldun daitela
Auxe dogu eskatzen
Kendurik txapela (*bis*).

MAITENA'k

KILI-KILI

UMEAK ABEDETZEAN EUSKALDUNAK
EGITEN DABEN.

L A N EDER-EDERRA
EUSKERAZ UMEENTZAT 1.º ALDIZKARIA

* * *

LAGUNTZAILLEAK BEAR DITUGU:

- Marralariak
- Margolariak
- Eroaleak
- Zuzentzaileak
- Esku-langilleak
- ETA ABAR...

LAGUNDU EGIGUZU, EZELAKO ASTIRIK BA DAUKAZU

Deitu: Kili-kili'ra, 6-16-60-49 edo
Euskerazaleak'era: 4-23-53-22

**BEAR-BEAR ZAITUGU. ZURE LAGUNTZA
POZIK ARTUKO DOGU.**

Aditza ondo erabilten ikasi

AAL ERA

Aditzaren garrantzi aundiko zati bat AAL ERA deritxona da. Gaztelerako «poder» adi-

tza itzultzeko erabilli oi diran adizkiak osotzen dabe Era ori. Adibidez:

—Yo **puedo** hacer este trabajo.

Nik lan au egin **daiket**.

—Tú **podrías** ir a Bilbao.

I Bilbo'ra joan **einteke**.

—Se me **puede** caer una piedra.

Arriren bat jausi **dakidake**.

—¿Podremos hacer ahí una casa?

Or etxerik egin ete **daikegu?**
(Edo: Or etxerik egin **aal izan-go** ete dogu?).

—Se le **pudo** otorgar un premio.

Sari bat emon **eitekion**. Eta abar.

BITARIKO ADIZKIAK

Gaztelerazko «poder» aditza esaldiaren zati dalarik sortu oi

diran esakunak, baiña, era bitara itzultzen ditugu euskerara. Onan-txe:

—**Ibilli aal naz.**

Puedo andar.

—**Ibilli naiteke.**

Puedo (podré) andar.

—**Ezin ibilli naz..**

No puedo andar.

—**Ezin ibilli naiteke.**

No puedo (podré) andar.

—**Eroan aal dot.**

Puedo llevarlo

—**Eroan daiket (dezaket).**

Puedo (podré) llevarlo.

—**Ezin ekarri dot.**

No puedo traerlo.

—**Ezin ekarri daiket.**

No puedo (podré) traerlo.

—**Ezin dok lorik egin?**

¿No puedes dormir?

—**Ezin daikek (eike) lorik egin?** ¿No puedes (podrías) dormir?
Eta abar.

Esaldiok esan-gura berekoak ete dira? **Ibilli aal naz** eta **ibilli naiteke** adizkiak, adibidez, edo **ezin dot lorik egin** eta **ezin daiket lorik egin** esakunak adiera ber-bera ete dabe? Gauza bera adierazoten ete? Zein esaldi bata, zein bestea erabiltea bardin ete da? Itaunok badabe garrantzirik.

AZKUE'REN ERITXIA

«La misma fuerza tienen **ezin etorri naz** «no puedo venir» que **ezin etorri naiteke, ezin etorri al naz** y **ezin etorri al naiteke**» (Morfología, 766 or.).

«La imposibilidad en las ideas presentes ofrece hasta tres grados de expresión: **ezin jan det, ezin jan dezaket, ezin jan al dezaket** «no puedo comer» (es imposible expresar la significación neta del segundo y tercer grado)». (Dicc. Vasc.-Esp.-Fran., **ezin** itza).

Ikusi daitekenez, Azkue'rentzat bardin-bardin da **ibilli aal naz** eta **ibilli naiteke** esatea, edo **ezin jan dot** eta ezin jan daiket esatea. «Mis compañeros notan alguna diferencia que yo no percibo» diño berak (Morf. 766 or., oarre).

(*Jarraituko dau*)

PUJANA'tar Pedro'k

DROGAK EUSKALERRIAN

Danok dakigun zera da, egungo egunean inguratu oi gaitun giroak, berein aurrerapen ba daukaz be, eta ez noa onetzaz idaztera, niretzat beintzat nabermenetarikoak eta gure gazte-diarentzat batik bat galgarri ta kaltegarriagoak dirala jasan bear doguzan gizarte-gaitz batzuk, ontan kontuan artzen doguzala mozkorkeria, drogen zaletasuna ta abar luzetxo bat, tamalez.

Gaur, alan be, lo-bedar eta drogatzez jardungo dot soil-soillik.

Drogak geroago ta indartsuago joten dabe gure Euskal Lurra.

Orain urte batzuk dirala, gazteen artean baten bat edo baste ei ziran droga ta lo-gaillu onein artzailleak. Urte bitik ona, alan da be, 15 eta 16 urteko gaztetxuak be «hachis» eta bere antzeko lo-erazle bedarrak artzera zaletu ei dira.

Orretarako ikaste-etxeetan dauke eretirik onena.

* * *

PORROAK

Bilbo'ko auzune batzutan 14'urteko mutikoak erretzen dabez egunero lau edo bost «porro» .

Porro izen au damotse «hachis» «marihuana» ta oneitariko bedarrakaz gertaturiko zigarrotxoei.

Euskal-Errian drogazaleen artean 100'dik 90 (% 90) «hachis» lo-bedarra artu daroe.

«Kanabis» deituriko landare batetik atara oi da eta Marruekos'en (ketama) ta Aprikako Iparraldeko beste toki batzuetatik ekarten dabe, an ereiten da. Olle edo pastilletan saltzen dabe. Txokolate antxekoa da margoz eta alik eta illumena izan ezkerro askoz be ohea dala diñoe.

* * *

PORROEN GERTATZEA

Artzeko edo erretzeko oltxo edo porro opiltxoak pozka bat berotu egiten dabez; ondoren karrakatu (raspau) eta gelditu oi dan autsa kebedarraz edo tabakoagaz naastaturik, geienetan «rubio» gaz izan oi da, zigarrotxoak «porroak» urten daroe.

Erretzeko makal samarrak diranez, ingi, paperaz borobildurik izten dabez eta agoko ertzean, ingi gogorrago bat ipiñi.

Ze alde guk, koskortxoak giñanean, noizean bein erretzen genduzan artabizarrakaz!

Gurasook, adi te zur egin-bearra dozue, ziñez.

Damotzuedazan zertzelada oneik, artarako ba-karrik dira: Zuen seme-alaben oinkadak, urratsak, ardura biziaz ta eragite onurakorraz jarraitzeko ain zuzen.

* * *

ORIOZKO «HACHIS»'a

Beste «hachis»-mueta bat be ezaguna dogu: Orioaz nastauriko «hachis»'a.

Azken au askozaz gogorragoa da «hachis» arrunta baiño.

«Kanabis» landaretik ba dator be, ez da ain ezaguna Euskal-Errian.

Orratz txiki bat orio ontan sartu, eta bereala edozelango zigarro bati ezarri edo tan-tan batzukaz ikutu ezkerro, erretzailleentzat ondoren txarragoak dakarz porroak erabillita baiño.

Alan da be, oso garestia da eta ortik datorko ain aipatua ez izatea.

* * *

«GRIFFA»-BEDARRA

Orain urte batzuk dirala, Bilbo'n, Donosti'n eta Gazteiz'en droga ez-ezaguna ei zan «griffa», bedar kilikagarria ta ernagarria egiz.

«Hachis» lobedarrak, alan da be, zearo lur jota itzi dau bera.

Ba dagoz beste mota batzuk be, garrantzi gi-txiagokoak, Euskal-lurraldeetan. Dan-danak orlegiak dira margoz eta orlegi margo au alik eta biziena izan ezkerro, drogearen garrantziase goragokoa da.

* * *

SALNEURRIA

Marruekos'en «hachis» lobedarrak 150 pezeta aneikia, kiloa, or nunbait balio dau. Bilbo'n sarritan 300.000 lauerlekotan kiloa saldu oi da.

Arrigarria benetan aldakuntza au! Goazen bere urratsak jarraitzera.

Ceuta'n eta Melilla'n «hachis» aneiki baten salneurria 1.000 pezeta da. Algeciras'en 75.000 pezeta eta Bilbo'n 150.000 pezetatik 450.000 pezetara.

* * *

JARRAILLE BARRIAK

Txarrena baiña, drogen zaletasuna artu ezkerro, benetan gatxa ei da norberagandik griña txar ori jaurtitzea.

Orrez gaiñ, drogazaleak lagun barriak billakatzen dabez eta orrelan zaletasun onek oriozko kutsu ta orbanen antzera, ingurumari guztiak zikitzen ditu eta amaikatxo errukari aurkituko dira indargabe, makalaldi ta erortze ontatik urteteko.

Gaia ugaria da jarraitzeko, ori ta be gaurkoz amaitzen noa.

Begiratu gurasook gaur eguneko Egipto'ko izurri au. Ia izurrita onek zuen seme-alabakaz zer-ikusirik eta daukon. Zelako lagunakaz eta nora doazan, non sartzen diran eta abar...

Aldiz eta sustraitik gaitza ebagi-berra dozue; zuen seme-alabak eta gizarte oroaren onerako.

ARREGI'tar Josu'k

BERBIZKUNDEAREN LORATEGIAK

DOMU-SANTU

Zemendiaren lenengo egunean ospatzen dogu, Euskalerrian beintzat, Domu Santu eta biaramonean, il diran guztien eguna.

Illak ez dauskue ekarten buru-austerik. Ori esaten dabe, baiña nik ez dot uste ori egia danik.

Batzuk urrutira eroan gura dabez, beste askok euren ondoan euki. Eta gorpuak erreteari buruz, zein eretxi izan bear dogu?

Sentipen gogor, latz eta ikaragarria izango jaku geienentzat, nire ustez. Nik neuk beintzat ez neuke gura nire aita edo ama edo nire senideak su artean auts biurtzen ikustarik, ikarea emongo leuskit egite orrek.

* * *

SAKONTASUNA

Orduan, gaur daukaguzan lako iltegiak?

Ez jataz atsegin, ez dodaz onartzen: Arrinabarrak, atxurdiñak, urrezko idazpuruak, borontzea, burdin bellegiak, urregorritzko goi-barrenak... Danak aundieria iragarten! Ori dala ta, guztiok norgegiagoka!

Ez ta, gaurko tankeraz, ormetako obiak, millaka zuloak, bakoitxean illaren jakingarriak dirala.

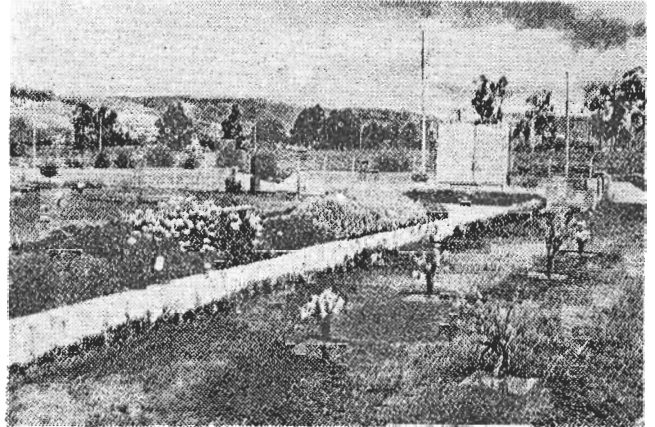
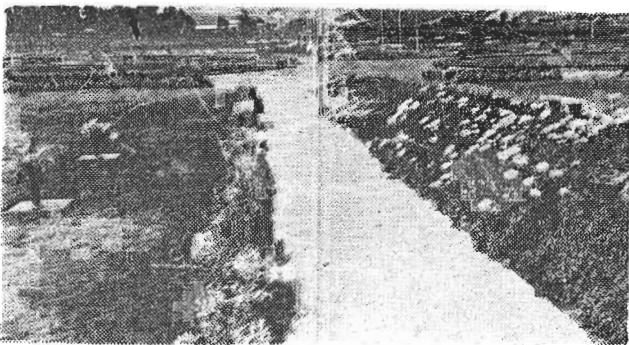
Illerriak gizonari bere izakerea obeto ta argiago agertzen lagundu bear dautsoe. Eta gure illerriak ez dabe orretarako laguntzen. Urre gorriaz arrokeria adierazten dabe eta apainduri larregiaz, aundikeria. Eta an sakontasunez egia ausnartzeko giroa baketsua bear da, gozotasuna ta gogapena batera bear dira.

* * *

LORATEGIAK

Kolonbia'ko Bogota uriburuan eta Kali ango uri aundi baten, eginbarriak dira olako illerriak. Oroimenterategiak esaten dautsee. (Jardines del Recuerdo).

Arri-illobiak lurraren barruan dagoz euren gainea askotariko loraz inguratuta. Sendi bakoitxa joan lei-

teke ara bere illen gomutapena barriztazera eta otoitz egitera, eta illobiak apaintzeko zugatz txiki edo lora usaintsuak eroan.

Zergaitik ez gara asiko Euskalerrian olako zerbait egiten? Batez be erri txikietan illerri txikiak dagozen lekuetan? Eta kristidauen fedea agertzeko, illeriko atean olako zerbait idatzi: *Berbizkundearen lorategia*.

* * *

OROZKO'KO MURUETA'N

Oritxe egiteko asmoa daukagu Orozko'ko Muruetan, parrokiko illerrian.

Malzarraga'tar Benigno. ZER onetan agertu zan udalkidea. Euzkadi'ren alde ildakoaren anaia, maixua, il da Bilbo'n. Eta bere emazte ta alabak, Bilbo'n bizi dira baiña, aren amaren errira eroan dabe illobiratze-ko, Murueta'ko kanposantura. Illerria itxura txarrean ikusi dabe eta garbitu ta atxurtu ta loraz apaindutea ebatzi dabe. Gero aitaren illobia lurrean ezarri dabe, osabearenaren ondoan. Atea be barriztu ta margotu dabe eta antxe ipiñi gura dabe izki ederrez *Berbizkundearen lorategia* idazkia.

* * *

GOMUTAGARRIA

Udan ara joaten dan jente Bilbo'tarrak, andik igaroten diranean, euren elburua gogoratuko dabe eta ango lorategi ederrak, txikiak, beti iraungo dauan aberriaren gurariak gomutaratuko dautsez.

Zugatz eta lora-arteko ixiltasunean, gizona Jainkozaleago egiten da.

Ea ba, erri-auzoko guztiak adoretuten diran, guztien artean, Ezkadi'ko lenengo Berbizkunde-Lorategia izango dana egiteko!

EGILUZE

EUSKERAZALEAK

Euskerea ikasteko gogoia biztu da aspaldion erdeldunen artean eta oso gauza pozgarria da ori. Baiña zelan ikasi.

Ez da gauza erreza. Izkuntza bat, edozein, ondo ikastea, oso gatxa da, baiña lortzen da eta askok lortu dau.

Izkuntzak irakasten diarduenak, umeak daukan bidea dala onena esaten dabe.

Zein da bide ori?

Lenengo entzun eta asko entzun. Umeak illeak egiten ditu entzuten berba bat be esan barik.

Orixe da lenengo egin bear dana: Euskeraz berba egiten dabenai entzun eta asko entzun.

Bigarren oinkadea, entzuna ulertzea da eta orretarako be ainbat illebete bear dira.

Asko itandu, barriro esan erazo, entzuten dan guztia (etxean, errian, irratian, abestietan...) ulertu, ezer be ez itzi ulertu barik.

Eta irugarrenez, berba egin, eta berba egin norberaren barruan lenengo. Erderaz bere pentsamentuak egiten dituanak ez dau inoz euskeraz, ondo egingo. Euskerea ikasteko, euskeraz pentsetan alegiña egin bear da: Esaldiak egin, sarritan esan, norberak entzuteko eran esan, entzuten dana sarritan esan...

Alkar-izketak, asikeran errezenak, sarritan egin, geroago ta geiago euskerea erabili.

Ori lortzen danean, geiena eginda dago, baiña izkuntza bat ikastea ez da inoz be amaitzen, beti geratzen da zer-ikasi, batez be txikitako berbetea ez danean.

Gero liburuetara jo bear da eta emen be iru mailla: irakurri, irakurria ulertu eta idatzi. Izkuntza idatzia agoztua baiño errezagoa da, baiño lenengo agozkoa ikasi bear da beti.

A! Eta bearren dan gauzea: eroapen, pazientzi aundia. Itzi illeai ta urteai doazela eta beti ekin eta ekin.

ZER DA

—*Kilikagarria?* Gizona biziago jartzen dauan zerbait.

—*Aneikia?* Kiloa.

—*Izurria?* Gizonen artean errez zabaltzen dan gaisoa.

—*Unkigarria?* Barruko aragiña sortzen dauan zerbait.

—*Galdak?* Beroak.

—*Nabaritu?* Agertu, azaleratu, asmagarri biurtu.

—*Opilla?* Urunaz, oreaz egiten dan janaria.

—*Erasgarria?* Erantsita edo bat eginda egon leiteken zerbait. (Pegatina).

—*Puztukia?* Aizez bete ezkeror goratzen dan azal utsa.

—*Txistorrak?* Lukainkak eta este betetuak diran janariak.

—*Žirrada?* Barruko asmapen bizia.

—*Listorra?* Kuribioa, basa-eztia egiten dauan baserle aundia.

—*Mamultza?* Kalte ta izeka egiten dauan gizona.

—*Erronkea?* Arrokeriz eta zarataz beteriko esaldiak.

—*Otu?* Bururatu.

—*Žintzurtakoa?* Samea ebagi eutsena.

—*Padarra?* Baseleizan bakarrik bizi dan lekaidea.

—*Arrapillatu?* Ondasunak eta balioko gauzak ostu.

***Olako eginbearrak artzera,
oitu zaite.
Urte bi igaro baiño len,
lau laguntza barri.***

Gauzetarako ikuspegi barria, artu-emonak izateko era barria eta geroak gaur eskatzen dauan laguntza-moltzo osotua-goa eskintzea aitatzen dogunean, geuk daukaguzan aurrerapen gurariai egitezko erantzuna emoteko baietza agertzen gagoz.

Esaterako, dana gertu daukagu eperako dirua ezarteko libretak izan daitezcan.

Laguntza barria da ori eta laster emongo doguzan laguntza askoren artean, lenengoa.

Gure laguntzak zabaltze ta aldatze au, Bizkai'ko Aurrezki-Kutxak guztiontzat etorkizun ederrago bat egitea gura dauala adiazoteko bidea izango da.

Etorkizuna, geroa, gaur asi bear dogu.

Biar emen izango da.

**BIZKAI'KO
AURREZKI KUTXA**

Geroa, bertan daukagu.

